

15. CTNOST A POZNÁNÍ

Pojem „CTNOST“ může dnes zahrnovat více věcí. Petr rozhodně nemohl mít na mysli tzv. čtvero kardinálních antických ctností (moudrost, chrabrost, mírnost a spravedlnost), které se všeobecně hlásalo v tehdejší řecké humanistické filosofii a etice. V Písmu nikdy nejde o oslavu člověka, jde naopak vždy o ctnosti oslavující Boha a to podle Kristova vzoru.

Ani definice biblického slovníku - „mravní bezúhonnost“ nám neříká nic přesnějšího.

V jednom pořadu na Tv Noe zazněla jiná definice pro pojem „křesťanské ctnosti“: „Je to soubor vlastností a dovedností, které nám umožňují konat dobré skutky.“ Může být. Já bych k těm skutkům rozhodně připojil i oblast mluvení, myšlení a vůbec celkového chování a ne jen na veřejnosti.

Přestože Pavel učí „víru bez skutků přikázaných zákonem“ a Watchman Nee dokonce „skončení s vlastním výkonem“, aby Bůh mohl začít jednat v nás, neznamená to, že už zůstaneme úplně bez skutků, a že se už nikdy v ničem nemáme namáhat. Watchman Nee dokonce učí, že my máme zprvu selhávat s vlastním úsilím, jinak bychom totiž nezjistili svou totální nedostatečnost.

Jak bych mohl zjistit, že nejsem sto přestat kouřit, kdybych se před tím o to nesnažil a nenamáhal se?

Bůh nám v deseti věcech požehná a pomůže nám i v tom našem snažení, ale v jedenácté nás nechává stále padat. Watchman Nee k tomu použil jeden Kristův výrok k ctnostnému mladíkovi, který se od dětství snažil plnit všechna přikázání, ale nebyl si zcela jistý a tak přišel za Ježíšem s dotazem: „Co mám dělat, abych měl podíl na věčném životě?“ Ježíš mu řekl: „**Jedno ti schází.**“ (**Mar 10:21**) a teď neřeším o jaký problém tehdy šlo, v této chvíli to není důležité. Ten mladík nebyl sto Kristův požadavek splnit a tak smuten odešel. Watchman Nee v tom objevil jakési pravidlo, které říká, že Bůh každému z nás nechává takovou „jednu věc“, která nám ještě schází a ve které stále padáme a nedaří se nám v ní zvítězit. Teprve v této chvíli se osvědčuje strategie „skončit se svým výkonem“, kapitulovat před Bohem, ale nerezignovat na víru, čili neodcházet od Krista jako ten ctnostný mladík. Musíme zůstat stát před Bohem v plné důvěře, že on sám v našem nitru zvítězí v této „**jedné věci**“. Až teprve s tímto vítězstvím skutečně rosteme ve víře a v poznání Pána Ježíše Krista a posunujeme se dál o další stupeň v proměně z pozemšťana v nebešťana.

Jakmile se nám podaří po nějakém čase stabilizovat se v tomto vítězství, brzy se objeví nová „**jedna věc**“, která nám opět schází a ve které se nám znovu nedaří vítězit, máme tak novou příležitost skončit se svým výkonem a znovu předat tuto „**jednu věc**“ zcela do Kristovy kompetence. Kdo si myslí, že už žádnou takovou nezvládnutou „**jednu věc**“ nemá a je už zcela hotov se svou proměnou a poznáním Ježíše Krista, už ji má a hned má co řešit – pýchu.

Proto je tu Petrův seznam vlastností z 2Pt1:5-7, který nás nenechá na pochybách, že je tu stále připraveno něco, v čem je příležitost se nechat proměňovat.

Prvním atributem, který máme připojit ke své víře na úplném počátku jsou CTNOSTI. Jak už jsem se pokusil definovat, je to soubor přirozených morálních vlastností, které nám umožňují konat dobré skutky. Dobré skutky však nemáme konat proto, abychom byli spaseni, ale proto, že je to normální a že zkrátka nemůžeme zůstat žít zcela bez skutků.

Doufám, že se mi také podařilo vysvětlit rozdíl mezi snažením se a skončením se svým výkonem. Snažit se máme úplně ve všem a Pán nám v tom rád pomůže, ale v těch věcech, ve kterých stále padáme, máme vždy příležitost zvítězit nadpřirozeným způsobem tak, že skončíme s vlastní snahou, vyklidíme pole a dovolíme tak Duchu svatému, aby se té věci ujal a jednal sám.

Proto úvodní Petrův apel: „... **vynaložte všecku snahu na to...**“ (2Pt.1:5), není nikterak v rozporu s učením Watchmana Nee o nutnosti také někdy se svou snahou skončit. Jakmile mi asi tak po dvou měsících skončilo ono blažené období „první lásky“ a začali se znovu ozývat všelijaké neduhy, zlozvyky a závislosti, věděl jsem, že mne čeká ne úplně příjemná cesta pouští a zápas s hříchem. Křížíkův elektrický oblouk „první lásky“, který se zprvu neohroženě klenul navzdory všem skrytým hříchům z mého nitra ven do mého okolí, začal být velmi nestálý a bylo třeba jej nahradit mnohem stabilnějším vodičem – Ctností. První věcí, ve které mne Pán začal vyučovat bylo mluvení. Hříchy úst (jazyka) jsou prý tím nejhůře zvladatelným zlozvykem člověka, jak říká apoštol Jakub ve svém dopise:

... jazyk je malý úd, ale může se chlubit velkými věcmi. Považte, jak malý oheň může zapálit velký les! I jazyk je oheň, je to svět zla mezi našimi údy, poskvřňuje celé tělo a ničí celý náš život, sám podpalován pekelným plamenem. Všechny druhy zvířat (...) mohou být a jsou kroceny člověkem, ale jazyk neumí zkrotit nikdo z lidí. Je to zlo, které si nedá pokoj, plné smrtonosného judu. **Jak. 3:8**

Začal jsem zjišťovat, že hříchem úst nejsou jen urážky, sarkasmus, nadávky a pomluvy, ale i užívání sprostých slov, nebo „braní Božího jména nadarmo“ nejčastěji jako citoslovce (např. jéžíšmarjáá apod.). Řekl jsem si tedy, že to už jednoduše přestanu dělat, když se to Pánu nelíbí, to přeci nemůže být žádný problém. Netušil jsem, jak to může dát zabrat. Jenom to užívání sprostých slov je závislostí mnohem záluďnější, než třeba na alkoholu. Jde totiž o zlozvyk, který se již týká přímo našeho nitra a vědomí a s tím pak půjdeme před Pána. Myslím, že jsem s tím zápasil ještě asi dva roky, než se mi podařilo přestat používat taková slova v řeči. Vytěsnit je pak i z mysli mi trvalo mnohem déle. Ježíš říká, že to, na čem záleží je, aby především naše nitro bylo čisté a to se projeví v tom, jak mluvíme:

„To však, co z úst vychází, jde ze srdce, a to člověka znesvěcuje. Neboť ze srdce vycházejí zlé myšlenky, vraždy, cizoložství, smilství, loupeže, křivá svědectví, urážky. To jsou věci, které člověka znesvěčují, ale jíst neomytýma rukama člověka neznesvěcuje.“ **Mat. 15:18-20**

Boží výchova v hospodě

Pán na počátku mého putování pouští zatím neřešil to, že si musím občas dát pivo, to spíš vadilo mně, protože mi nikdy jedno nestačilo a vždycky jsem musel běžet se džbánkem pro několik dalších a po nich jsem se vždy znovu a znovu ocital někde na dně rokle. Pán se rozhodl nejprve řešit mé celkové chování. V prvních letech chození ve víře jsem si navykl chodit hlavně podle nadpřirozených znamení. Pán mi je vydatně dával, mnohem více než teď, protože jsem se s Písmem teprve seznamoval.

Není to nic nebiblického, někteří starozákonní hrdinové víry (hlavně před zákonem) také chodili jen podle znamení a zjevení, protože ještě Písmo neměli, aby mohli jako my chodit vírou podle Božího slova. Jak mne Pán zpočátku vyučoval Ctnostem pomocí znamení, popisuje tato jedna příhoda z mnoha:

Stále jsem chodil do hospod a scházel se se starými hospodskými kamarády. Myslel jsem si, že když se směle přiznám ke Kristu, budu mít dostatečné alibi, abych tam mohl chodit dál. Když jsem se přiopil, provokoval jsem hosty a pokoušel tak Pána, aby mě chránil před případným fyzickým napadením.

Například se stalo, že si jeden člověk u stolu začal dobírat jednoho z mých kamarádů, se kterými jsem se bavil o Bohu. Když ten člověk odešel na záchod, Petr prohlásil, že se ho bojí, prý proti němu asi něco má a chtěl jít pryč. Řekl jsem mu: „Neboj se, kdyby něco, tak já ho převexluju na sebe, mně ublížit nemůže, mě chrání Ježíš.“ Když se ten člověk vrátil ke stolu, opravdu za chvíli začal: „Támhle ten člověk se mi nelíbí, vypadá jako bejvalej estébák, já mít samopal tak bych takový stavěl ke zdi!“ a ukazoval na Petra. Bez rozpaků jsem mu v klidu řekl: „To ale není vod tebe moc hezký, příteli, když tohle říkáš, jestli sis

nevším', tak se tu v klidu bavíme vo Bohu, máme demokracii, tak se to smí a jestli chceš, tak se demokraticky můžeš zapojit, my tě nevyháníme a jestli né, tak dej pokoj. Petr žádný estébák nikdy nebyl, to samý bych přece moh' říct třeba já vo tobě. Estébákům taky jako tobě vadilo, když se někdo v hospodě bavil vo Bohu a taky nosili takový hnědý kožený bundy jako máš ty, ale já neříkám, že si estébák, bav se klidně s náma vo Bohu, nám nevadíš, my tě máme rádi.“ Ten člověk přestal mít zájem o Petra a mně také nic neudělal. Za chvíli vstal, klepnul kloubama prstů do stolu a odešel. Všichni kamarádi obdivovali mojí odvalu a já jsem je všechny ujišťoval, že to byl Ježíš, kdo to zařídil.

Když jsem pak přišel domů, dostal jsem od Pána vyhubováno. Nejdříve jsem se začal modlit, abych poděkoval Pánu za to, jak to dobře udělal. V tu chvíli z knihovny spadla dřevěná tyčka. Jsem výtvarník a měl jsem náhodou několik dlouhých modelářských špejlí volně ložených na knihovně. Sama od sebe se žádná nemohla pohnout tak, aby právě v té chvíli s lomozem spadla na zem. Víím, že to bylo znamení od Pána. Hned se mi totiž vybavila kuchyňská kredenc našich rodičů, kde měl táta stejným způsobem volně loženou rákosku. Kolikrát stačilo, aby táta po ní jen sáhnul a už jsme byli s bráchou hodní.

Zároveň jako bych slyšel tátův hlas: „Tak tyhle kamaráčovty přestanou!“ Víím, že tu větu mi táta určitě několikrát řekl. Okamžitě jsem vystřízlivěl, vypil jsem totiž v té hospodě asi čtyři piva, ale dobře mi nebylo, padla na mě veliká tíseň a bázeň. Jasně jsem vnímal, jak Pán říká do mého svědomí: „To bylo naposledy, příště tě už chránit nebudu.“ Víckrát jsem už do hospody kecat s klukama nešel. Takových zážitků jsem měl v té době mnohem víc, tento byl však nejvýraznější.

Jiné hříchy úst

Mezi další hříchy úst bych započítal i neochotu k omluvě a neplnění slibů. Jsme lidé Slova a tak i naše slovo by mělo být slovem krále, které by mělo platit. Pokud budeme skládat účty v den Soudu z každého slova, měli bychom se snažit si zapamatovat, co jsme komu řekli nebo slíbili (třeba i něco přinést nebo udělat) a případně se omluvit, když zjistíme, že nejsme sto svůj slib splnit. Oblíbené mládežnické heslo: „Včerejší den je už jenom popel!“, platí jistě pro modlitbu a pro novou aktuální přítomnost Boží slávy a moci v našem životě, ale ve vztazích mezi lidma se nedá použít. Je třeba si dobře pamatovat, co jsme kdy komu slíbili a splnit to.

Ježíš také říká, abychom raději nepřisahali, protože přísaha zavazuje. Neměli bychom tedy slibovat ani Bohu, ani lidem, že se třeba nějak změním, že už to víckrát neuděláme, že se už příště polepším, nebo že něco nového začneme dělat pravidelně. Většinou zjistíme, že to nejsme sto splnit. Sliby nejsou vyznáním hříchů. Všichni tedy i dnes máme stále co dohánět i v této základní přirozené oblasti, jakou jsou Ctnosti.

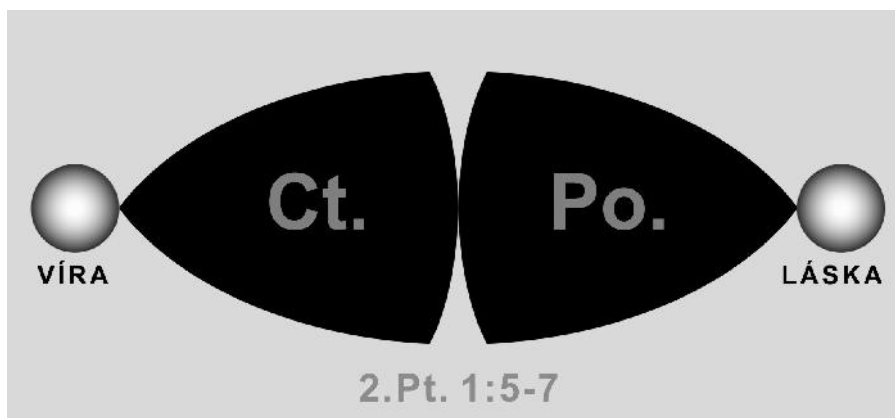
Nová oblast myšlení

Asi po půl roce této dost tvrdé Boží výchovy ve Ctnostech se mi stala zvláštní věc. Jako kdyby mi Bůh řekl: „Tak a teď začneme zábavu z jiného soudku.“ Velmi intenzivně jsem vnímal, jak se moje mysl téměř okamžitě během několika minut jakýmsi nadpřirozeným zázrakem otevřela úplně jiným myšlenkám. Tento myšlenkový svět se týkal právě těch věcí, o kterých jsem snil a vždycky rád přemýšlel. O metamorfóze housenky v motýla jsem věděl a přemýšlel už před obrácením, podobně i o dvojím tvaru kapky, která dopadla na hladinu. Připomely se mi také dávné dětské dojmy při pohledu na měsíční krátery, nebo na černé paličky plísni pod lupou, vzpomněl jsem si i na své první dětské otázky, např. jak může trumpetkovitě dutá houba (stroček) žít, když nemá žádné nitro, nebo proč je vosa uprostřed zaštípnutá apod. Po celou tu dobu Boží výchovy Ctnostem se mi vůbec nedařilo o těchto věcech začít přemýšlet a nějak se pokusit je dát do souvislostí s Písmem. Jakoby existoval jakýsi tvrdý Boží zákaz pro tyto věci, nebo jejich nepotvrzování v Duchu svatém. Tím více jsem byl mile překvapen, když se Duch svatý náhle rozhodl začít se mnou probírat i tyto věci. Bylo to jako kdyby Pán vzal v mé mysli asi 200 stránek najednou jako v

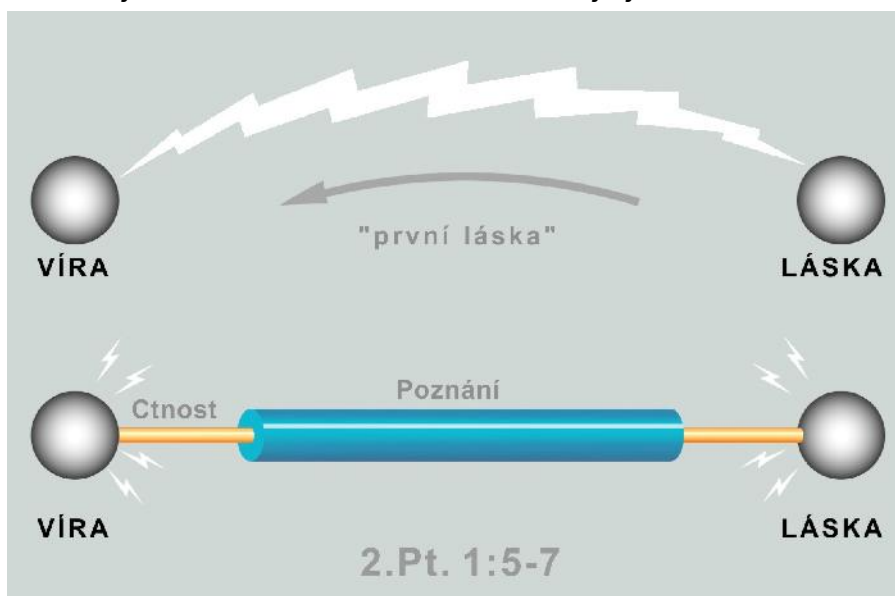
nějaké tlusté knize a obrátil je na úplně jiné místo. Nejprve jsem se tomu trochu bránil, nebyl jsem si jistý, jestli je to vůbec od Pána, neodpovídalo to totiž žádnému kázání v církvi, ani mé dosavadní zkušenosti, ale nebývalý pokoj v mém nitru jen potvrzoval, že i tyto věci patří do Božího království.

Bylo to pro mne velmi příjemné překvapení, nastal mi tím radostný čas, plný tvůrčích myšlenek a nečekaných dojmů při objevování nových a zajímavých biblických souvislostí. Pán mi tak tímto způsobem dal zřetelně na jevo, že se rozhodl přidat k mým CTNOSTEM i oblast POZNÁNÍ. I když jsem si byl vědom, že má Boží výchova křesťanským Ctnostem rozhodně ještě nebyla u konce, směl jsem ji teď doplnit o nový rozměr, ve kterém jsem se cítil mnohem příjemněji. Až teprve v této fázi jsem se rozpoměl na své počáteční úvahy o 2Pt.1:5-7 a uvědomil si, že se Pán sám z vlastní vůle rozhodl toto schéma v mém životě aktivně aplikovat. Kdyby Pán neudělal v mé mysli tuto okamžitou proměnu myšlenkového obrazu, asi bych si nikdy neuvědomil, že to přesně zapadá do seznamu z 2Pt1:5-7.

Poznání je v přímém protikladu Ctnostem a přesto se tyto dva atributy vzájemně potřebují a doplňují. Ctnost a Poznání jsou tedy ve vzájemném komplementárním (doplňkovém) vztahu. Ctnost máme přidat ke své Víře, protože ji podporuje a umocňuje, Poznání přidáváme ke své Ctnosti, protože Víru chrání a usměrňuje. Obojí je pro křesťana stejně důležité, ale pořadí by se nemělo prohodit. Poznání bez základního morálního profilu by vedlo jen k domýšlivosti a pýše a takový člověk by byl jen velmi těžko Bohem použitelný.

Schema ukazuje základní vztah Ctnosti a Poznání platný pro celou další cestu a tedy i pro všechny následující atributy proměny z 2Pt1:5-7. Morální Ctnost Víru potvrzuje a vede, naopak Poznání (dobré učení podle Božího Slova) spíše udržuje správný směr k cíli. Poznání Víru nevede jako Ctnosti, ale chrání, Poznání je jako BUŽÍRKA.

Elektrická metafora 2Pt1:5-7

Také vztah Ctnosti a Poznání lze dobře zobrazit v již použité elektrické metafoře. Křížikova oblouková lampa, která nám posloužila jako vhodná metafora při popisu „první lásky“, byla také velmi brzy, jak víme z dějin techniky, nahrazena mnohem stabilnější, výkonější a bezpečnější Edisonovou žárovkou. Podobně i Ctnost můžeme chápat jako takové dobře vodivé wolframové vlákno propojující dva póly elektrického napětí a Poznání jako vnější nevodivý skleněný obal, bez kterého by však toto vlákno shořelo a nesvítilo. V této metafoře je Ctnost dobrým VODIČEM Víry, ale Poznání je jejím dielektrikem.

Možná proto je v církvi, ale i v Bibli s Poznáním a rozumem vůbec, neustálá potíž a to jak ve Starém, tak i v Novém zákoně. Učence a řečníky tohoto světa si apoštol Pavel bere na mušku (hlavně v 1. a 2. kap. 1Kor.) s oprávněnou obavou, aby se naše víra nezakládala na lidské moudrosti, ale na Boží moci. Pak k tomu ale dodává:

Moudrosti sice učíme, ale jen ty, kteří jsou dospělí ve víře – ne ovšem moudrosti tohoto věku či vládců tohoto věku, spějících k záhubě, nýbrž moudrosti Boží, skryté v tajemství, kterou Bůh od věčnosti určil pro naše oslavení. Tu moudrost nikdo z vládců tohoto věku nepoznal; neboť kdyby ji byli poznali, nebyli by ukřižovali Pána slávy.

1.Kor. 2:6-8

Kdybych se chtěl pokusit jednoduše definovat, čím se v zásadě liší Boží moudrost od té světské, tak bych asi řekl, že především svou služebností lásce. Poznání se mění v Boží moudrost tam, kde si rozum uvědomuje (a on na to má si uvědomovat) svou podřazenost a služebnost lásce, která je před Bohem vyšší hodnotou, než rozum. Bible to ve Starém zákoně vyjadřuje v podobném vztahu k Bohu samotnému:

Počátek poznání je bázeň před Hospodinem, moudrostí a kázní pohrdají pošetilci.

Př. 1:7 (Př. 9:10, Ž. 111:10)

Pojem „bázeň“ zde zajisté neznamená strach a obavy, ale spíše onu kázeň, podřízenost a pokoru. Význam Boží lásky, bez které je všechno prázdné a bezduché, podobným způsobem výstižně popisuje Pavel v celé 13. kapitole prvního dopisu Korintským:

A ukážu vám ještě mnohem vzácnější cestu: Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon. Kdybych měl dar prorocství, rozuměl všem tajemstvím a obsáhl všecko poznání, ano kdybych měl tak velikou víru, že bych hory přenášel, ale lásku bych neměl, nic nejsem. A kdybych rozdal všecko co mám, ano kdybych vydal sám sebe k upálení, ale lásku bych neměl, nic mi to neprospěje.

1.Kor. 13:1-3

Z tohoto jednoznačně vyplývá, že si Ctnost s Poznáním v našem vztahu z 2Pt1:5-7 nemají vzájemně co vytýkat nebo závidět, neboť bez lásky není před Bohem ničím ani ta morálně bezúhoná Ctnost, natož pak skvělé rozumové Poznání.

K čemu je mi dokonalý vodič (Ctnost), když není nasměrován a napojen na potřebný elektrický zdroj (Lásku)?

A k čemu je mi dokonalá bužírka (Poznání), když je dutá (prázdná) a nemá co by napojila ke zdroji, i když třeba vede správným směrem?

Paradoxně tuto správnou orientaci do Boží náruče zajistí spíše moudrost Poznání, než sama bezúhonná morálka. Totiž navenek i velmi dokonalá mravnost může vnitřně bloudit, nebo být sobecky zaměřená na sebe a lásku prokazovat jen kvůli své vlastní zbožnosti. Naopak pouhé Poznání samo o sobě bez Ctnosti na Lásku jen ukazuje, ale při tom nemá co napojovat, je prázdné, studené, bez soucitu a opět k ničemu.

Morálka bez Poznání se může točit v kruhu, Poznání bez morálky zas vede k pýše. Jde tedy o vzájemnou součinnost v „technicky“ dokonalém propojení, které znovu evokuje všudypřítomnou strukturu: jádro – obal v živé i neživé přírodě. Rozumové poznání by proto vždy mělo tvořit něco jako ochranný val kolem živého jádra Lásky.

HLAVNÍ MYŠLENKY TÉTO KAPITOLY:

Ctnost a Poznání jsou ve vzájemném komplementárním (doplňkovém) vztahu.

Křesťanské Ctnosti – to je soubor vlastností
umožňujících konat dobré skutky

Ctnost je dobrým VODIČEM elektrického napětí Víry,
ale Poznání je jejím dielektrikem.
Poznání je jako BUŽÍRKA.

Rozumové poznání by vždy mělo tvořit něco jako ochranný val kolem živého jádra Lásky.